

Vilniaus arkivyskupo metropolito Kardinolo Audrio Juozo

BAČKIO sveikinimo žodis konferencijoje

DESTRUKTYVUS ELGESYS IR ALKOHOLIS

Prezidento rūnų kolonų salė, 2007 m. lapkričio 29 d.

Jūsų Ekscelencija Prezidente, Gerbiamieji mokslininkai ir visuomenininkai, visi, kurių neįveikė abejingumo ir prisitaikymo atmosfera. Pirmiausia noriu pasidžiaugti, kad būtent čia, prezidentūroje, autoritetingiausiu politiniu lygmeniu, vėl grįžtama prie girtuoklystės ir nugirdymo problemos. Prie problemos, kuri yra ne pavienių nelaimėlių, bet visos mūsų šalies bėda, pavojus mūsų ateičiai, neatsitraukianti grėsmė Lietuvos žmonių dvasinei, psichinei ir fizinei stiprybei. Noriu dar kartą padėkoti Prezidentui, kuris atsilaikė prieš didžiulį, jokių sąžiningos diskusijos taisyklių nepaisantį spaudimą bei puolimą ir pasirašė alkoholio reklamą ribojantį įstatymą. Tenka tik stebėtis ir didžiuotis mūsų mokslininkų, medikų, visuomenininkų atkaklumu, aštriu pilietinės atsakomybės jausmu, kad jie muša pavojaus varpais dėl alkoholio nulemtos destrukcijos. Muša, nepaisydami alkoholio pramonei už grašius pataikaujančių universitetų rektorių ir sporto vadovų. Nepaisydami gėdingų suinteresuotos žiniasklaidos atakų prieš kiekvieną, kuris drįsta abejoti alkoholio reklamos nekaltybe.

Ribojimų priešininkai nuolat kalba apie pozityvias ugdymo priemones, jaunimo užimtumą, tačiau ar daug šia linkme valstybė padarė per septyniolika Nepriklausomybės metų? Tik pavienių asmenų, dvasininkų, medikų, visuomenininkų pasiaukojimo dėka lyg mažytės salelės prasigėrusios visuomenės jūroje radosi vietos, kuriose nuosekliai rūpinamasi alkoholikų ir narkomanų rehabilitacija. Kun. Valerijaus Rudzinsko įsteigta Pilnų namų bendruomenė ar Šv. Kryžiaus namų dvasinės ir socialinės pagalbos darbas rodo pavyzdį, kaip galėtų ir turėtų būti veikama. Viena kita prapija imasi iniciatyvų, kurių dėka jaunimas skatinamas ieškoti savojo pašaukimo, įtraukiamas į naudingą veiklą, atveriamas prasmingo gyvenimo perspektyva. Tačiau ar gali šie geros valios ir supratimo daigeliai išlikti pustomame smėlyje? Iš kur jaunuoliui imti atsparumo, o jo tėvams bei mokytojams – auklėjimo argumentų, jei viešoji atmosfera sunkte persunkta alkoholio garais. Jei pusė miesto stendų, reklaminių siužetų, populiarių žmonių interviu rėkia, gundo, tikina – tik sidro

skardinė ir alaus butelis padarys tave stipriu, gražiu, pasitikinčiu savimi, padės susirasti draugų ir atsikratyti vienatvės.

Kol vartojame neutralią, mandagią sąvoką 'alkoholio vartojimas', galime svarstyti apie to vartojimo kultūrą, saiką, gėrimų kokybę ir pasirinkimą, natūralų ir surogatinį alkoholį, papročius ir tradicijas. Tačiau vieną kartą reikia labai aiškiai pasakyti, kad kalbame ne apie tai. Kalbame apie masinę girtuoklystę, apie dešimčių tūkstančių Lietuvos piliečių visišką dvasinę ir fizinę degradaciją, apie prasigėrusius moksleivius, apie jaunas žmones, kurių likimą nė dvidešimties nesulaukus jau nulėmė alkoholis. Privačiuose pokalbiuose, o kai kada ir viešai politikai bei valdininkai tik mosteli ranka – esą kas čia tokio, kad moksleivis paragavo alaus ar sidro, esą visi tokio amžiaus buvome, visi išbandėme. Šio aklo atsainumo neišblaško dramatiški pranešimai apie toksikologijos skyriuose vieną po kito iš mirties traukiamus mažamečius. Šio vengimo žvelgti tikrovei į akis neišveikia net specialistų surinkti duomenys, kad mergaitės girtavimo mastais per pastarąjį dešimtmetį pavijo berniukus.

Gerai suprantu, kad paminėjus Motiejų Valančių daugeliui šiuolaikiškais save laikančių žmonių, ne vienam valstybės veikėjui sunku nuslėpti ironišką šypsena. Neraginu sugrąžinti jo veiklos būdų, nerašysiu „blaivystės gromatų“. Tačiau labai apmaudu, skaudu ir nepateisinama, kad Nepriklausomos Lietuvos valdžia, mūsų, savos valdžios remiama pramonė bei prekyba eina tuo pačiu keliu, kuriuo ėjo carinė ir sovietinė okupacinė administracija. Be atodairos pelnomasi iš žmonių nelaimių ir kančių, pelnas ir nauda vertinama tik šios dienos, o ne visaip, taip pat ir finansiškai iš nugaros smogiančių padarinių perspektyvoje. Alkoholio gamybos, importo ir pardavimo apimčių didinimas sukelia entuziazmą dėl ekonominės plėtros, efektyvios vadybos ir augančių biudžeto įplaukų. Kartais stebint viešąją erdvę susidaro įspūdis, kad Lietuvos valstybė mažai tesiskiria nuo aukštam Rusijos valdininkui padovanoto Šiaurės Vakarų krašto dvarelį, kurio vienintelis verslas buvo prekyba iš runkelių ar bulvių varomu samagonu. Vargiai įtikina, kad alkoholio pramonė ir prekyba tokia svarbi Lietuvos ekonomikai, o alkoholio reklama – reklamos industrijai ir žiniasklaidai. Tai kodėl šie klausimai taip prikausto visų dėmesį?

Viena, šėtonas nesnaudžia. Jam smagu matyti vaikais nesirūpinančias girtas motinas, grioviuose besivoliojančius tėvus, o ypač – svirduliuojančius, pamėlusiais veidais ir bereikšmėmis stiklinėmis akimis mažamečius. Kam

nepriimtina religinė galvosena ir retorika, galėčiau pasakyti, kad daug ką lemia iš esmės ydinga, moralinės erozijos giliai pažeista laisvės samprata. Daugelis, kurie didžiuojasi, kad puoselėja laisvę ir nuosekliai priešinasi visiems draudimams bei varžymams, iš tiesų laisvę sulygina su plačiausiu materialinių gėrybių spektru. Maža to, laisvę tapatina su tokiu prekių ir paslaugų pasirinkimu, kuris niekaip nesaistomas nei moraliniais kriterijais, nei bendrojo gėrio, visuomenės raidos kriterijais. Ne tokia laisvė, ne tokio išsilaisvinimo siekis uždegė tautą nepriklausomybės kovoms. Ne alkoholio prekybos ir reklamos ribojimas yra tie varžtai, kurių nusimetimas buvo demokratijos ir laisvos rinkos sąlyga. Jau laikas persirgti paaugliška bet kokių draudimų alergija. Brandi valstybė paiso visos visuomenės ilgalaikių interesų, visuomenės sveikatos, o ne traukiasi atgal, vos pasigirsta burtažodžiai apie rinkos laisvę ir pasirinkimo naudą.

Pagaliau labiausiai amoralu ne tai, kad pavieniai asmenys gina savo privačius ekonominius interesus – sunku tikėtis, kad jie elgtųsi kitaip. Amoralu, kai tie, kurie patys tvirtina biudžetą, viešai aimanuoja, kaip nukentės mokslas, menas, sportas, jei šioms sritims nenubyrės trupinių nuo alkoholio reklamos ar prekybos. Ypač amoralus yra abejingumas, su kuriuo numojama ranka į specialistų duomenis bei siūlymus, į ekspertų nuomonę, į pasaulinę girtuoklystės tramdymo patirtį.

Yra politinė atsakomybė, kurios galima nusikratyti atsistatydinus ar pakeitus partiją. Tačiau yra ir ta atsakomybė, kuri slegia mirties patalę žvelgiant į žlugusius savo vaikų bei anūkų gyvenimus. Kviečiu valdžios žmones jau šiandien imtis pozityvios atsakomybės, o visus – jiems padėti. Juo labiau, kad nereikia nieko išradinėti. Reikia daryti gerai žinomus dalykus. Reikia tiesiog daryti. Ir tepadedu mums, o ypač visiems, įklimpusiems į girtuoklystės tinklus, Dievas.